

Regeringens proposition

2007/08:94

Åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning

Prop.
2007/08:94

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 13 mars 2008

Fredrik Reinfeldt

Göran Hägglund
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att en förälder för rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av barn som inte har fyllt tolv år ska med intyg eller på annat sätt styrka att barnet har varit frånvarande från förskola, familjedaghem, fritidshem eller skola. Sådant intyg ska utfärdas av den förskola, det familjedaghem, det fritidshem eller den skola där barnet normalt vistas. Detta gäller oavsett om den verksamhet som barnet vistas i har enskild eller offentlig huvudman. Förslaget innebär ändringar i lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) och i skollagen (1985:1100).

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring.....	4
2.2	Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).....	7
3	Ärendet och dess beredning.....	8
4	Bakgrund.....	8
5	Skyldighet att styrka barnets frånvaro vid ansökan om tillfällig föräldrapenning.....	9
6	Behandling av personuppgifter.....	17
7	Sekretess och tystnadsplikt.....	20
8	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.....	23
9	Ekonomiska konsekvenser.....	24
10	Författningskommentar.....	25
10.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring.....	25
10.2	Förslaget till lag om ändring i skollagen (1985:1100).....	28
	Bilaga 1 Lagförslag i departementspromemorian Åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning (Ds 2007:41).....	29
	Bilaga 2 Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över departementspromemorian Åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning (Ds 2007:41).....	32
	Bilaga 3 Lagrådsremissens förslag till lagtext.....	33
	Bilaga 4 Lagrådets yttrande.....	37
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2008.....	38

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2007/08:94

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i skollagen (1985:1100).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring¹

dels att 4 kap. 2 och 13 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 20 kap. 9 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. 2 §²

Vid tillämpning av bestämmelserna i detta kapitel likställs med förälder

a) rättslig vårdnadshavare som inte är förälder och som har vård om barnet,

b) den som med socialnämndens medgivande har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i syfte att adoptera det,

c) den med vilken en förälder är eller har varit gift eller har eller har haft barn, om de varaktigt bor tillsammans.

Vid tillämpning av 10, 10 a, 10 b och 11 §§ likställs med förälder även

a) den som en förälder bor tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden,

b) den som har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem.

Vid tillämpning av 12–18 §§ likställs med förälder även den som har fått rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 11 a §. Detsamma gäller vid tillämpningen av 12 § och 14–18 §§ den som har fått rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 10 § femte stycket.

Vid tillämpning av 10, 10 a, 10 b och 11 §§, 13 § *andra stycket* samt 20 kap. 9 b § likställs med förälder även

a) den som en förälder bor tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden,

b) den som har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem.

Vid tillämpning av 12 §, 13 § *första, tredje och fjärde styckena* samt 14–18 §§ likställs med förälder även den som har fått rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 11 a §. Detsamma gäller vid tillämpningen av 12 § och 14–18 §§ den som har fått rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 10 § femte stycket.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 2004:1250.

13 §³

För att styrka det särskilda vård- eller tillsynsbehov som avses i 11 § första stycket *skall* läkarutlåtande inges. I fall som avses i 10 b § *skall* barnets sjukdomstillstånd styrkas med ett läkarutlåtande, om det inte hos Försäkringskassan redan finns tillräcklig utredning för att bedöma rätten till ersättning.

För att styrka det särskilda vård- eller tillsynsbehov som avses i 11 § första stycket *ska* läkarutlåtande inges. I fall som avses i 10 b § *ska* barnets sjukdomstillstånd styrkas med ett läkarutlåtande, om det inte hos Försäkringskassan redan finns tillräcklig utredning för att bedöma rätten till ersättning.

För att tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket 1 eller 2 ska betalas ut till en förälder eller annan försäkrad som avses i 11 a § ska föräldern med intyg enligt 20 kap. 9 b § eller på annat sätt styrka att barnet har varit frånvarande från den förskola, det familjedaghem, det fritidshem eller den skola där barnet normalt vistas. Detta gäller dock inte för tid när barnet skulle ha varit frånvarande på grund av ferier eller om det finns särskilda skäl för att den tillfälliga föräldrapenningen ändå ska betalas ut.

Försäkringskassan får när det finns skäl till det kräva att särskilt utlåtande inges för att styrka barnets eller den ordinarie vårdarens sjukdom, smitta eller funktionshinder som avses i 10 eller 10 a § eller en förälders sjukdom eller smitta enligt 11 a § andra stycket.

Försäkringskassan får även kräva att en förälder styrker sin rätt till tillfällig föräldrapenning i fall som avses i 10 § andra stycket andra meningen eller 11 § tredje stycket andra meningen genom särskilt intyg av arbetsgivare eller annan som kan ge upplysning om arbetsförhållandena. Därjämte får krävas att en förälder styrker sin rätt till föräldrapenförmån i samband med föräldrautbildning eller deltagande i en behandling av ett sjukt eller funktionshindrat barn genom intyg av den som anordnat utbildningen eller ordinerat behandlingen.

20 kap.**9 b §**

Huvudmannen för den förskola, det familjedaghem, det fritidshem eller den skola där ett barn som inte har fyllt tolv år normalt vistas, ska på begäran av barnets förälder utfärda sådant intyg som avses

³ Senaste lydelse 2004:1250.

*i 4 kap. 13 § andra stycket. Intygs-
skyldigheten, som kvarstår till och
med månaden efter den då frånva-
ron upphörde, ska fullgöras sna-
rast möjligt.*

Prop. 2007/08:94

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008 och tillämpas på tillfällig för-
äldrapenning som avser tid efter ikraftträdandet.

Häri genom föreskrivs i fråga om skollagen (1985:1100)¹
dels att 1 kap. 1 § ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 1 kap. 2 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §²

För barn och ungdomar anordnar det allmänna utbildning i form av förskoleklass, grundskola och gymnasieskola samt vissa motsvarande skolformer, nämligen särskola, specialskola och sameskola.

Förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan bildar *det offentliga skolväsendet för barn och ungdom*. Dessutom finns särskilda utbildningsformer som anordnas av det allmänna för dem som till följd av sjukdom eller av annat skäl inte kan delta i skolarbetet inom det offentliga skolväsendet.

Det allmänna anordnar också pedagogisk verksamhet i form av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. För dessa verksamheter gäller i denna lag endast bestämmelserna i 1 kap. 2 a §, 2 a kap. samt 15 kap. 5 och 11 §§.

Det allmänna anordnar också pedagogisk verksamhet i form av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. För dessa verksamheter gäller i denna lag endast bestämmelserna i 1 kap. 2 a och 2 b §§, 2 a kap. samt 15 kap. 5 och 11 §§.

2 b §

Bestämmelser om skyldighet för huvudmannen för förskola, familjedaghem, fritidshem eller skola att i vissa fall utfärda intyg om barns frånvaro finns i 20 kap. 9 b § lagen (1962:381) om allmän försäkring

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Lagen omtryckt 1997:1212.

² Senaste lydelse 2005:21.

I budgetpropositionen för 2007 aviserade regeringen att den skulle återkomma med förslag till åtgärder för att minska överutnyttjandet av den tillfälliga föräldrapenningen. Utifrån detta uttalande i budgetpropositionen har det inom Socialdepartementet utarbetats ett förslag om att det för rätt till tillfällig föräldrapenning som huvudregel ska krävas intyg om att barnet har varit frånvarande från den verksamhet i vilken det normalt vistas. Förslaget har redovisats i promemorian Åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning, (Ds 2007:41). Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*.

Promemorian har remissbehandlats. I *bilaga 2* finns en förteckning över remissinstanserna. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Socialdepartementet (S2007/9208/SF).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 14 februari 2008 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 3*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran. Vissa mindre redaktionella ändringar har därefter gjorts.

4 Bakgrund

Försäkringskassan har under de senaste åren på olika sätt kontrollerat ärenden med tillfällig föräldrapenning i syfte att upptäcka missbruk av försäkringen. Kontrollerna har entydigt visat att det i ett stort antal ärenden har lämnats felaktiga uppgifter som resulterat i för mycket utbetalad ersättning.

Regeringen intensifierar arbetet mot missbruk av socialförsäkringen. För åren 2006 och 2007 har regeringen tilldelat Försäkringskassan sammanlagt 300 miljoner kronor för att användas till att stärka arbetet med att förebygga och minska antalet brott begångna inom socialförsäkrings-systemet.

En undersökning som Försäkringskassan genomförde under hösten 2005 vilken avsåg beslut om tillfällig föräldrapenning mellan den 1 maj 2004 och 30 april 2005 visade att var sjätte förälder, eller cirka 16 procent, i undersökningen hade fått minst en utbetalning på felaktiga grunder under undersökningsperioden. En skattning med resultatet i undersökningen som utgångspunkt visade att cirka 216 miljoner kronor har betalats ut på felaktiga grunder under 2005. Undersökningen visade, liksom resultaten från andra undersökningar gjorda 2004, att den vanligaste orsaken till att en felaktig utbetalning skett är att föräldern förvärvsarbetat och samtidigt uppgivit att han eller hon har varit hemma för vård av barn.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) har undersökt överutnyttjandet inom förmånen tillfällig föräldrapenning (vård av sjukt

barn) i samarbete med Försäkringskassan. Studien som genomfördes under våren 2006 har redovisats i ”Rapport 2006:9 Överutnyttjande i tillfällig föräldrapenning för vård av barn” och visar att missbruk av tillfällig föräldrapenning är vanligare än vad Försäkringskassans tidigare kontroller visat. I denna studie har – till skillnad från tidigare undersökningar – även barns frånvaro från förskola och skola kontrollerats. Resultatet tyder på att det är ungefär lika vanligt att det felaktigt begärs tillfällig föräldrapenning trots att barnet varit i förskola eller skola som att föräldern varit på sitt arbete för samma tid som tillfällig föräldrapenning begärts. Resultatet visar att omfattningen på missbruket av tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn som fyllt ett men inte tolv år uppgick till drygt 650 miljoner kronor år 2005, vilket innebär att 22,5 procent av utbetalningarna härrör från överutnyttjande.

I juni 2006 gav den förra regeringen Försäkringskassan i uppdrag att utreda och föreslå olika åtgärder mot missbruket med tillfällig föräldrapenning. Försäkringskassan överlämnade i november 2006 rapporten ”Rapport till regeringen – åtgärder mot fusk med tillfällig föräldrapenning”. Försäkringskassan redovisar i rapporten två olika modeller som var för sig syftar till att minska risken för missbruk inom den tillfälliga föräldrapenningen. Den ena modellen innebär att arbetsgivare åläggs en skyldighet att rapportera den anställdes frånvaro för vård av barn till Försäkringskassan. I den modellen ingår dessutom att Försäkringskassan i samtliga ärenden hos förskola eller skola kontrollerar att barnet har varit frånvarande. Den andra modellen innebär att en förälder åläggs att i samband med ansökan om tillfällig föräldrapenning själv styrka såväl sin frånvaro från arbetet som barnets frånvaro från förskolan eller skolan. Försäkringskassan har inte förordat någon av modellerna.

5 Skyldighet att styrka barnets frånvaro vid ansökan om tillfällig föräldrapenning

Regeringens förslag: En förälder ska, för rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av barn som inte har fyllt tolv år, med intyg eller på annat sätt styrka barnets frånvaro från förskola, familjedaghem, fritidshem eller skola där barnet normalt vistas. Denna skyldighet ska dock inte gälla för tid under vilken barnet ändå skulle ha varit frånvarande på grund av ferier eller om det finns särskilda skäl för att förmånen ändå bör betalas ut.

För huvudmännen för förskola, familjedaghem, fritidshem och skola införs i sin tur en korresponderande skyldighet att på begäran av föräldern snarast möjligt utfärda intyg om barnets frånvaro. Intygs-skyldigheten gäller till och med månaden efter det att barnets frånvaro upphörde. Detta gäller oavsett om den verksamhet som barnet vistas i har enskild eller offentlig huvudman.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Länsrätten i Blekinge län, Riksdagens ombudsmän, Sveriges Kommuner och Landsting, Institutet för arbetsmarknads-

politisk utvärdering (IFAU), Sameskolstyrelsen och Specialskolmyndigheten tillstyrker eller har inga invändningar mot eller synpunkter på förslaget. *Kammarrätten i Stockholm* anser att det kan ifrågasättas om det inte vore mer ändamålsenligt om kontrollen i första hand sker genom arbetsgivaren. Frånsett en mindre synpunkt av lagteknisk karaktär har kammarrätten i övrigt inget att erinra mot förslaget.

De kommuner som har svarat på remissen har i huvudsak tillstyrkt förslaget, utom *Mullsjö* och *Botkyrka* kommun vilka avstyrker förslaget och anför som skäl att Försäkringskassan är mest lämpad att kontrollera regelverket respektive att förslaget skulle innebära ökade administrativa kostnader för kommunerna. En genomgående synpunkt från kommunerna är dock att förslaget kräver en smidig hantering av intyget samt att det måste tillföras resurser för den utökade arbetsbördan. *Försäkringskassan*, *Statskontoret*, *Delegationen för åtgärder mot felaktiga utbetalningar från trygghetsystemen (FUT)* och *Läraryrket* avstyrker förslaget och framför som alternativ att kontrollen ska ske via arbetsgivaren i stället.

Försäkringskassan framför även att förslaget nästan skapar lika stora ökning av de administrativa kostnaderna som det resulterar i minskningar av försäkringsutgifterna. *Försäkringskassan* anser att den tid som föreslås för intygsskyldigheten är alltför kort. För sådana dagar då det redan finns intyg från läkare eller sjuksköterska om barns sjukdom, föreslår *Försäkringskassan* att det inte ska krävas intyg från förskola/skola. För att förenkla för *Försäkringskassans* administration och informationen till föräldrar kan *Försäkringskassan* kontrollera barns frånvaro från sjuk dagbarnvårdare på annat sätt exempelvis med dennes arbetsgivare. När det gäller besök i samhällets förebyggande barnhälsovård så kan besöket styrkas av den inrättning som förälder och barn besöker. Den som begär intyg måste vara en person som förskola/skola också får lämna ut uppgifter till. *Försäkringskassan* föreslår att de föräldrar vars arbetsgivare gör anmälan vid vård av barn undantas från kravet att också visa intyg om barnets frånvaro från förskola/skola.

Statskontoret avstyrker förslaget på grund av att det är osäkert i vilken utsträckning detta löser problemet med överutnyttjande samt att det finns osäkerhet kring åtgärdernas kostnadseffektivitet. Med tanke på osäkerheten rörande om de föreslagna åtgärderna löser problemen och är kostnadseffektiva, är det enligt *Statskontoret* särskilt relevant att överväga alternativa åtgärder för att minska överutnyttjande. *Sveriges Kommuner och Landsting* har inga invändningar emot förslaget om åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning men anser emellertid att det finns rättsliga aspekter när det gäller sekretess och tystnadsplikt som måste bli föremål för ytterligare klarlägganden.

Datainspektionen har ingen principiell invändning mot att åtgärder vidtas för att förhindra missbruk av den tillfälliga föräldrapenningen men anser att regeringen bör avvakta lagstiftningsåtgärder till dess att följderna för den personliga integriteten har analyserats. Enligt förslaget ska frånvaro registreras för en dag även om frånvaron under dagen endast varit ”mycket kort tid”. Här finns enligt *Datainspektionen* – i synnerhet inom icke schemalagd verksamhet som förskolan – ett påtagligt gränsdragningsproblem. *FUT-delegationen* anser att förslaget inte fyller de krav på adekvat och effektiv kontroll som bör ställas vid utbetalningar av

tillfällig föräldrapenning. *Skolverket* som är tveksamt till förslaget påpekar att den obligatoriska skolan måste i dag ha en noggrann registrering av frånvaro. Det är naturligt att den ansvarige läraren för varje lektion ser till att det registreras om eleven varit frånvarande eller inte. Förskola/fritidshem är frivilliga verksamheter. Där finns inte regler om noggrann registrering av frånvaron. Det är enligt *Skolverket* alltså redan nu möjligt att få uppgifter från de aktuella verksamheterna om ett barn varit närvarande eller ej under en dag. *Skolverket* konstaterar att en stor andel av förskolorna och ett inte obetydligt antal skolor bedrivs av en enskild utbildningsanordnare. Förslaget kommer enligt verket att medföra en ökad administrativ börda för enskilda näringsidkare.

Friskolornas Riksförbund tillstyrker inte förslaget och anser att förslaget skulle innebära att nya rutiner måste införas i de frivilliga verksamheterna, något som kan bli tungrott, försvåra flexibiliteten för föräldrarna samt ta tid för personalen. *Sameskolstyrelsen* tillstyrker förslaget med tillägg att utfärdande av intyg kan ske månadsvis. *Specialskolmyndigheten* har inga synpunkter på förslaget. *Läraryrket* avvisar förslaget och anser att föräldrarnas arbetsgivare ska stå för frånvarorapporteringen.

Skälen för regeringens förslag

Rätten till tillfällig föräldrapenning

Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut till en förälder eller till en person som likställs med förälder enligt 4 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Med förälder likställs enligt 4 kap. 2 § första och andra styckena dels rättslig vårdnadshavare som inte är förälder men som har vård om barnet, dels den som med socialnämndens medgivande har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i syfte att adoptera det och dels den med vilken en förälder är eller har varit gift eller har eller har haft barn, om de varaktigt bor tillsammans. Vidare likställs med förälder dels den som en förälder bor tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden, dels den som har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem. Med förälder avses i det följande ovannämnda personkategorier. Vid tillämpning av vissa bestämmelser likställs med förälder även den som har fått rätt till tillfällig föräldrapenning efter överlåtelse enligt 4 kap. 11 a § AFL.

Den tillfälliga föräldrapenningen ger möjlighet för föräldrar att få ersättning när de behöver avstå från förvärvsarbete för att vårda barnet, i huvudsak vid barns sjukdom. Detta innebär att föräldern avstår från arbete en dag under vilken arbete annars skulle ha utförts. Rätt till tillfällig föräldrapenning föreligger inte för lediga dagar eller dagar med semester. Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut under högst 60 dagar per barn och år vid bland annat barns sjukdom respektive smitta eller vid ordinarie vårdarens sjukdom eller smitta. När de 60 dagarna är uttagna kan tillfällig föräldrapenning betalas ut under ytterligare 60 dagar per barn och år men då endast vid barns sjukdom. De grundläggande villkoren för rätt till tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn är att föräldern har behövt avstå från arbete för vård av barnet

Socialförsäkringen, som är en obligatorisk försäkring, måste kunna uppfylla högt ställda anspråk på trygghet, rättvisa och effektivitet. För att socialförsäkringen ska ha en legitimitet i samhället är det därför viktigt att missbruk eller överutnyttjande av den tillfälliga föräldrapenningen förhindras. För att förhindra detta och uppnå en ökad försäkringsmässighet anser regeringen att det är nödvändigt att åtgärder vidtas som innebär att Försäkringskassans underlag för beslut om rätt till tillfällig föräldrapenning förstärks avsevärt. Vid de kontroller som Försäkringskassan genomfört har det visat sig att i ett stort antal av de kontrollerade ärendena är dessa grundläggande villkor inte uppfyllda. Under åren 2006 och 2007 har Försäkringskassan förstärkt arbetet med att såväl förebygga som minska förekomsten av missbruk och felaktigheter inom bland annat den tillfälliga föräldrapenningen. Det finns därför skäl att ytterligare kontrollera riktigheten av underlaget i ärenden om tillfällig föräldrapenning. Utifrån de två modeller som Försäkringskassan redovisar i sin tidigare nämnda rapport till regeringen, föreslås här en ordning som innebär att en förälder för att kunna få tillfällig föräldrapenning ska inhämta uppgifter som styrker barnets frånvaro från förskola, familjedaghem, fritidshem eller skola. Regeringen har även övervägt frågan att låta en förälders arbetsgivare anmäla frånvaro för vård av barn till Försäkringskassan jämfört med att låta föräldern visa intyg från den verksamhet som barnet normalt deltar i. Regeringen har analyserat för- och nackdelar som kan förekomma beroende av vilken modell som väljs och funnit att den lämpligaste modellen är den nu föreslagna. Därvid har även hänsyn tagits till regeringens mål om att minska företagets administrativa kostnader med 25 procent till 2010. Oavsett vilken modell som väljs utgår regeringen från att missbruket av den tillfälliga föräldrapenningen kommer att minska. Redan vetskapen om att det införs nya kontroller bör ha en dämpande effekt på missbruket av denna förmån.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås därför att insatserna för att förhindra felaktiga utbetalningar av tillfällig föräldrapenning förstärks på så sätt att rätt till tillfällig föräldrapenning normalt förutsätter ett intyg som styrker barnets frånvaro från förskola, familjedaghem, fritidshem eller skola. Intygsskyldigheten bör omfatta den förskola, det familjedaghem, det fritidshem eller den skola där barnet normalt vistas. Frånvaron bör styrkas i samband med ansökan om tillfällig föräldrapenning t.ex. på en särskild blankett som Försäkringskassan tillhandahåller. Bevisskyldigheten vilar på föräldern men det är naturligtvis öppet för en förälder att komma överens med den verksamhet där barnet normalt vistas om hur intyget ska befordras till Försäkringskassan. Det är emellertid Försäkringskassan som måste bedöma om intyget är tillräckligt som underlag för beslut och som i förekommande fall ska begära komplettering. Vid bedömning av rätten till tillfällig föräldrapenning är intyget således endast en del av det underlag som Försäkringskassan behöver för att kunna fatta beslut i det enskilda ärendet. Nuvarande krav kvarstår för föräldrar att göra anmälan om tillfällig föräldrapenning senast samma dag som de ansöker om ersättning för. I de fall en förälder har överlåtit sin rätt till tillfällig föräldrapenning till någon annan person ankommer det på föräldern att införskaffa erforderligt intyg.

Ett intyg om barnets frånvaro från förskola, familjedaghem, fritidshem eller skola bör i normalfallet vara ett krav för att föräldern ska kunna erhålla ersättning för vård av barn. Då det är barnets frånvaro som styrks är det naturligtvis inte nödvändigt med mer än ett intyg i situationer där fler än en individ delar på vården av barnet under en och samma sjukperiod. Detta gäller t.ex. situationer där föräldrarna delar på vården av det sjuka barnet. Då torde inte två separata intyg som styrker barnets frånvaro vara nödvändiga för samma tidsperiod.

Undantag från intygsskyldigheten

I vissa undantagsfall kan man dock inte upprätthålla något krav på att sådan frånvaro ska styrkas. Detta gäller t.ex. när en förälder avstår från arbete för vård av sjukt barn, när barnet har ferier. Det finns även situationer i vilka det kan framstå som oskäligt att upprätthålla ett krav på att en förälder ska styrka barnets frånvaro för att kunna få tillfällig föräldrapenning. Detta kan gälla t.ex. i det fallet att ett barn som går i skolan blir sjukt strax före sommarlovet och sjukdomsfallet fortsätter under lovet. Det kan nämligen i ett sådant fall finnas hinder för att inom rimlig tid utfärda ett intyg på grund av att det under lovet inte finns någon tjänstgörande personal som kan utfärda intyget.

Vidare kan det finnas andra situationer i vilka omständigheterna visar att barnet varit frånvarande en viss dag. Enligt Försäkringskassan bör det inte krävas intyg från förskola/skola för sådana dagar för vilka det redan finns intyg från läkare eller sjuksköterska om barns sjukdom. Om sådant intyg föreligger, torde detta förhållande vanligen innebära att det finns särskilda skäl att betala ut tillfällig föräldrapenning för de aktuella dagarna, även om det inte finns något intyg från skola eller förskola, familjedaghem, fritidshem.

Kan en förälder styrka barnets frånvaro på annat sätt än med det föreslagna intyget bör detta kunna godtas. Det väsentliga är att frånvaron styrks, medan valet av bevismedel bör vara av underordnad betydelse. Det torde dock i normalfallet vara mest praktiskt för en förälder att styrka barnets frånvaro genom att begära ett intyg om frånvaron från den förskola, det familjedaghem, det fritidshem eller den skola där barnet normalt vistas.

Det kan även finnas situationer där det av orsaker som föräldern inte råder över finnas hinder mot att få ett intyg över huvud taget. Mot denna bakgrund bör det därför, om det finns särskilda skäl för det, vara möjligt att betala ut tillfällig föräldrapenning även om barnets frånvaro en viss dag inte har styrkts vare sig med intyg eller på annat sätt. I längre sjukfall kan det även vara skäligt att kunna ansöka om ersättning före frånvarons slut.

Föräldrarnas bevisskyldighet vid tillfällig föräldrapenning vid vård av barn omfattar endast frånvaro från sådan verksamhet där barnet normalt vistas, dvs. vistas i med någon grad av kontinuitet. Av detta följer att föräldrarnas bevisskyldighet bortfaller om barnet vanligen vistas t.ex. hos någon släkting eller annan person. Ett barns vistelse i sådan verksamhet som erbjuds av öppen förskola eller öppen fritidsverksamhet förutsätter inte inskrivning. Med hänsyn härtill och till att deltagande i sådan öppen

verksamhet ofta kan vara av mer tillfällig karaktär bör någon bevis-skyldighet inte komma i fråga för frånvaro från sådan öppen verksamhet.

Enligt 20 kap. 9 § AFL har Försäkringskassan möjlighet att inhämta uppgifter från myndigheter och arbetsgivare om en person rörande förhållanden som är av betydelse för tillämpningen av AFL. Såväl statliga och kommunala myndigheter som arbetsgivare och försäkringsinrättningar är skyldiga enligt denna bestämmelse att på begäran lämna sådana uppgifter till Försäkringskassan. Enligt Försäkringskassan bör det införas lagstöd så att myndigheten får rätt att inhämta uppgifter även från enskilda förskolor/fritidshem och fristående skolor. Det är emellertid inte möjligt att i detta sammanhang genomföra en sådan lagändring.

Försäkringskassan har redan i dag möjlighet att inhämta uppgifter om en förälders närvaro hos en arbetsgivare. Den åtgärden används för att kontrollera föräldrarnas uppgifter. Med denna möjlighet, sammantagen med den nu föreslagna ordningen, görs bedömningen att en stor del av problemen med missbruk av tillfällig föräldrapenning kan åtgärdas. Det finns därför inte för närvarande behov av obligatorisk frånvarorapportering från arbetsgivaren, när en anställd är hemma för vård av barn.

Tidsgränsen för utfärdande av intyg

Enligt förslaget i promemorian ska skyldigheten att utfärda intyg kvarstå till och med månaden efter det att barnets frånvaro upphörde. Försäkringskassan anser emellertid att denna tidsperiod är för kort. Datainspektionen framhåller att när intygsskyldigheten upphör, utgör den inte längre laglig grund för förskolan/skolan att behandla uppgift om frånvaro. Om det inte finns någon annan laglig grund för att fortsätta behandlingen, ska enligt inspektionen uppgifterna gallras.

Normalt är en förälder angelägen om att begära intyg snarast möjligt efter att vården av barnet upphörde. Försitts fristen för att begära intyg kan det dock medföra att en förälder inte får något intyg, vilket försvårar möjligheterna att sedan få tillfällig föräldrapenning. Enligt regeringens uppfattning finns det inte tillräckliga skäl för att förlänga tiden för intygsskyldigheten. Av hänsyn till den personliga integriteten finns det anledning att begränsa den tid under vilken dessa personuppgifter ska bevaras hos de verksamheter i vilka barnet vistas, se vidare avsnitt 6.

Det finns till skillnad från vad Försäkringskassan anfört därmed heller inte skäl att föreskriva att en förälder för att tillfällig föräldrapenning ska kunna utges ska styrka barnets frånvaro snarast möjligt. Då intyget är en av förutsättningarna för tillfällig föräldrapenning innebär förslaget att utbetalningarna av denna förmån kan komma att fördröjas jämfört med i dag. En förälders rätt till ersättning i rimlig tid efter det att frånvaron upphörde bör därför beaktas särskilt. Förskola, familjedaghem, fritidshem och skola bör därför utfärda intyg snarast möjligt efter det att ett intyg begärs av en förälder. Samtidigt bör detta krav vägas mot den berörda verksamhetens administrativa kostnader för intygshantering. Det bör finnas utrymme för verksamheten att sköta intygsrutinen på ett sätt som minimerar störningar i verksamhetens pedagogiska arbete.

Förslaget medför också att det i de allra flesta fallen blir nödvändigt för huvudmännen för den verksamhet som barnet vistas i att registrera uppgifter om barnets frånvaro så att man kan uppfylla sin intygsskyldighet.

Försäkringskassan föreslår i sitt remissyttrande att de situationer som avses i 4 kap. 10 § första stycket 2 och 3 i AFL, dvs. när tillfällig föräldrapenning ska betalas ut vid ordinarie vårdares sjukdom samt vid besök hos samhällets förebyggande barnhälsovård, ska hanteras på annat sätt än som föreslås i departementspromemorian. Kontroll av s.k. dagbarnvårdares sjukdom skulle då enligt Försäkringskassan kunna ske med dennes arbetsgivare och vid besök i barnhälsovården skulle den inrättningen kunna styrka barnets besök. Tillfällig föräldrapenning för besök i samhällets förebyggande barnhälsovård kan ses som undantagsfall i förhållande till vård av sjukt barn och avser normalt dessutom endast en begränsad del av dagen. Eftersom det därför inte finns samma behov av att styrka barnets frånvaro i sistnämnda situation anser regeringen att det finns anledning att undanta denna situation från förslaget. Regeringen delar inte Försäkringskassans uppfattning att undanta intygsskyldigheten vid ersättning på grund av ordinarie vårdares sjukdom eftersom detta inte är förenligt med grundtanken i förslaget, dvs. att det är barnets frånvaro som ska styrkas.

Försäkringskassan föreslår vidare i sitt remissyttrande att föräldrar vars arbetsgivare gör anmälan för den anställdes räkning vid vård av barn ska undantas från kravet att visa intyg i enlighet med förslaget. Regeringens förslag bygger på att det är barnets frånvaro som ska styrkas och det är därför inte aktuellt att göra den ändring som Försäkringskassan föreslår.

Uppgifter i intyget

Omfattningen av tillfällig föräldrapenning för vård av barn står i proportion till den tid föräldern avstår från förvärvsarbete. Hel tillfällig föräldrapenning utges till en förälder som avstår från förvärvsarbete. Tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels tillfällig föräldrapenning utges till en förälder som arbetar högst en fjärdedel, hälften, tre fjärdedelar respektive sju åttondelar av den tid föräldern skulle ha arbetat om han eller hon inte vårdat barnet. Barnets frånvaro från förskola, familjedaghem, fritidshem överensstämmer dock inte nödvändigtvis med den tid föräldern avstår från förvärvsarbete. Dessutom skulle ett system med registrering av en alltför detaljerad frånvaro innebära en alltför stor administrativ börda för berörd verksamhet. Mot denna bakgrund bedöms det vara tillräckligt att intyget anger om barnet över huvudtaget varit frånvarande en viss dag. En mer detaljerad kontroll kan endast ske genom kontroll mot arbetsgivaren. Rätten till ersättning för del av dag innebär att ett barns frånvaro en given dag bör registreras även om frånvarons omfattning är mycket begränsad.

Datainspektionen, Skolverket samt *Friskolornas Riksförbund* har anfört bland annat att det föreligger svårigheter för vissa verksamheter där barnet vistas, att med säkerhet kunna styrka ett barns frånvaro vid en viss tidpunkt. Enligt det nämnda förbundet har förskola, förskoleklass och fritidshem ingen skyldighet att registrera närvaron, utöver vad som krävs för att fullgöra tillsynsplikten. Denna verksamhet är frivillig för famil-

jerna och baseras enligt förbundet på ett varierande tidsschema, som kan ändras från dag till dag.

Regeringen förutsätter att den verksamhet som en förälder har valt att barnet ska vistas i fullgör sin tillsynsplikt på ett sådant sätt att barnens närvaro dokumenteras på lämpligt sätt. Några problem att konstatera om ett barn är frånvarande kan knappast uppkomma för s.k. heldagsfrånvaro. Frånvaro under del av dag bör anses föreligga om ett barns närvaro avviker från vad som kan förutses enligt ett varierande schema. Även om barnets vistelse är s.a.s. icke schemalagd bör det anses föreligga frånvaro om ett barn lämnar verksamheten tidigare än det brukar göra. Samma gäller naturligtvis om det lämnar verksamheten tidigare än vad verksamheten har planerat för den aktuella dagen.

Med hänsyn till det anförda bör det enligt regeringens mening i allmänhet inte vålla några större svårigheter att konstatera om det föreligger frånvaro under del av dag från frivillig verksamhet. Skulle det emellertid vara på det sättet att en verksamhet i ett enskilt fall saknar tillförlitlig uppgift om ett barns frånvaro, bör den ange detta. Försäkringskassan får därefter pröva om tillfällig föräldrapenning kan lämnas på grundval av den utredning som finns i ärendet.

Om ett barn under en dag skulle ha vistats i två olika verksamheter bör det vara tillräckligt om intyg lämnas från endast den ena verksamheten.

I sammanhanget kan nämnas att den som utfärdar ett intyg om barns frånvaro naturligtvis är skyldig att lämna korrekta uppgifter. Om uppgifterna i ett intyg är felaktiga riskerar den som har utfärdat intyget att göra sig skyldig till osant intygande enligt 15 kap. 11 § brottsbalken.

Viss intygsbegränsning

Vidare bör förslaget, om att barnets frånvaro ska styrkas, avgränsas till att avse endast tillfällig föräldrapenning för barn som inte har fyllt tolv år. Skälen för denna avgränsning är bland annat att uttaget av ersättning för barn som har fyllt tolv år är mycket begränsat. Dessutom krävs det i de flesta fall läkarutlåtande för att tillfällig föräldrapenning ska kunna betalas ut för dessa barn. En annan situation som bör undantas från förslaget är när tillfällig föräldrapenning ska betalas ut enligt 4 kap. 10 a § AFL. I dessa fall ställs det inte något krav på att föräldern ska vårda barnet för att erhålla ersättning, vilket innebär att barnet kan vistas i förskola, familjedaghem, fritidshem eller skola samtidigt som föräldern erhåller tillfällig föräldrapenning. Förslaget bör inte heller omfatta tillfällig föräldrapenning som betalas ut enligt 4 kap. 10 b § AFL, dvs. för allvarligt sjuka barn. Anledningen till detta är att det normalt är känt för Försäkringskassan om dessa barns sjukdomstillstånd. Det skulle dessutom kunna uppfattas som stötande om en förälder till exempelvis ett cancersjukt barn skulle behöva visa intyg att barnet inte vistats i skolan, när barnet samtidigt genomgår en svår behandling av sin sjukdom.

Med ett krav på intyg i samband med ansökan om tillfällig föräldrapenning i samband med vård av barn kan utbetalningarna av ersättning från förmånen komma att fördröjas jämfört med i dag. En förälders rätt till ersättning i rimlig tid bör dock beaktas. Samtidigt kan en möjlighet att erhålla ersättning innan inkomstbortfallet infaller ge incitament till

missbruk av förmånen. Det finns skäl att följa effekterna av förslaget och efter viss tid göra en utvärdering av de ändrade reglerna vad gäller utvecklingen av felaktiga utbetalningar, upprätthållandet av rättssäkerhet och kostnadseffektiviteten av de administrativa rutinerna. Det är centralt att hanteringen av intyget sker så effektivt som möjligt. Detta gäller dels administrationen inom förskola, familjedaghem, fritidshem eller skola och Försäkringskassan, dels befordran av intyget mellan dessa parter och individen. Därmed bör bland annat möjligheterna att på sikt utveckla förutsättningarna för en alltmer automatiserad behandling ses över. I detta ligger en översyn av ansvarsfördelningen mellan berörda parter vad gäller hanteringen av intyget. Även arbetsgivarnas roll i kontrollförfarandet bör följas upp.

6 Behandling av personuppgifter

Regeringens bedömning: Den behandling av personuppgifter som blir följden av förslaget omfattas av personuppgiftslagen (1998:204). Någon särreglering behöver därför inte införas.

Promemorians bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: *Datainspektionen* anser att förslaget skulle medföra en omfattande hantering av personuppgifter som rör en betydande del av landets befolkning. Enligt *Datainspektionen* bör lagstiftningsåtgärder avvaktas tills det har gjorts en grundlig analys av följderna för den personliga integriteten. Vidare anför *Datainspektionen* att när intygs-skyldigheten upphör, utgör den inte längre grund för förskolan eller skolan att behandla uppgifter om frånvaro. Om det inte finns någon annan laglig grund för att fortsätta behandlingen av uppgift om frånvaro, ska uppgiften gallras.

Skälen för regeringens bedömning: I personuppgiftslagen (1998:204, PuL) finns allmänna bestämmelser om behandling av personuppgifter. Med personuppgifter avses all slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet. Med behandling av personuppgifter avses varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter, vare sig det sker på automatisk väg eller inte (3 § PuL). Av 5 § PuL framgår att lagen är tillämplig i fråga om behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad eller som sker i manuella register. Om det i annan lag eller förordning finns bestämmelser som avviker från lagen gäller emellertid enligt 2 § dessa bestämmelser i stället för PuL.

Av 10 § PuL följer att personuppgifter får behandlas bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen eller om behandlingen är nödvändig för något eller några av de särskilda ändamål som anges i nämnda paragraf. Av 10 § b framgår att behandling av personuppgifter får ske bl.a. om det är nödvändigt för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig skyldighet. Genom den föreslagna bestämmelsen i 20 kap. 9 b § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) införs

en skyldighet för huvudmännen för förskola, familjedaghem, fritidshem och skola att intyga ett barns frånvaro från dessa verksamheter. I praktiken medför det att det blir nödvändigt att registrera uppgifter om barnets frånvaro så att man kan uppfylla sin intygsskyldighet. I den utsträckning uppgifterna registreras eller lagras i elektronisk form är PuL tillämplig på hanteringen av personuppgifterna, dvs. PuL gäller såväl vid insamling och lagring som vid utlämnande och andra åtgärder som vidtas i fråga om dessa uppgifter. Detsamma gäller om uppgifter tillförs eller är avsedda att tillföras ett manuellt register. Om det för huvudmannen, i utförandet av den arbetsuppgift som registreringen av frånvaro innefattar, innebär en påtaglig förenklighet att uppgifterna behandlas automatiserat eller i manuella register får det anses att bestämmelsen i 10 § b PuL ger stöd för behandlingen även utan samtycke från den registrerades vårdnadshavare.

Enligt 13 § PuL är det som huvudregel förbjudet att behandla s.k. känsliga personuppgifter, bl.a. uppgifter som rör hälsa. Från denna regel görs undantag bl.a. i de fall då den registrerade – eller i detta fall den registrerades vårdnadshavare – har lämnat uttryckliga samtycke till behandlingen. För huvudmännen för förskola, familjedaghem, fritidshem och skola torde det inte finnas någon annan relevant rättslig grund i PuL som tillåter att dessa behandlar uppgifter av nämnda slag. Den föreslagna bestämmelsen i 20 kap. 9 b § AFL är inte heller avsedd att ge stöd för behandling av sådana uppgifter. Förslaget innebär således inte någon rätt att behandla uppgifter som rör hälsa.

Datainspektionen anser att följderna för den personliga integriteten bör analyseras ytterligare. Förslaget om intygsskyldighet för huvudmännen för förskola, familjedaghem, fritidshem och skola, se avsnitt 5, medför att dessa måste bevara vissa personuppgifter för att kunna utfärda intyg om ett barns frånvaro. Detta gäller bl.a. uppgifter om barnens identitet, vilka av olika skäl rimligen måste bevaras redan i dag. Såvitt gäller dessa uppgifter medför förslaget om intygsskyldighet därför egentligen inte någon förändring rörande behandlingen av personuppgifter. Beträffande just dessa uppgifter har förslaget inte några egentliga följder för den personliga integriteten hos de personer som uppgifterna avser.

Utöver uppgifter om identitet behöver den som enligt de föreslagna bestämmelserna är skyldig att utfärda intyg även ha tillgång till uppgifter om vilka dagar ett barn inte har varit närvarande. Sådana uppgifter är i sig normalt av harmlös natur. Detta gäller särskilt för de yngre barn, dvs. barn som inte har fyllt tolv år, som omfattas av förslaget. Så torde t.ex. obehörig frånvaro utan föräldrars vetskap knappast förekomma i detta åldersintervall.

Uppgift om orsaken till ett barns frånvaro ska inte lämnas i de aktuella intygen. Den som är intygsskyldig har därför inte heller något behov av att samla in sådana uppgifter. Insamlingen av uppgifter om frånvaro är inte beroende av att en förälder uttryckligen anmäler frånvaron. Det är tillräckligt att konstatera att barnets närvaro avviker från vad som är planerat. De uppgifter som samlas in om frånvaro är inte att uppfatta som uppgifter om sjukfrånvaro, eftersom frånvaron i de enskilda fallen kan bero på andra orsaker än sjukdom. Det ankommer varken på den som ska registrera en uppgift om frånvaro eller på den som ska utfärda ett intyg om frånvaro att göra någon bedömning av orsaken till frånvaron.

Redan idag registreras frånvaro inom den obligatoriska skolan. Inom de frivilliga verksamheterna såsom förskola, familjedaghem, fritidshem torde i dag registreras om ett barn har kommit till respektive har lämnat verksamheten med hänsyn till att man där har ett ansvar för barnen under vistelsen där.

Förslaget om intygsskyldighet medför i praktiken inte någon ökning av det antal uppgifter som behöver noteras i berörda verksamheter. Däremot måste uppgifterna bevaras under så lång tid som behövs för att man ska kunna uppfylla intygsskyldigheten. När skyldigheten att utfärda intyg i ett enskilt fall har upphört, dvs. vid utgången av månaden efter det att frånvaron upphörde, finns det med hänsyn till intygsskyldigheten inte längre anledning att bevara frånvarouppgifterna. Uppgifterna bör då gallras. Skyldigheten att utfärda frånvarointyg medför således inte att uppgifterna behöver bevaras under annat än en begränsad tid. Förslaget medför dock inte att uppgifter som i dag samlas in i annat syfte måste gallras tidigare än som görs i dag.

Syftet med förslaget om frånvarointyg är att motverka missbruk av tillfällig föräldrapenning. En adekvat användning av denna förmån bidrar till att förmånen framdeles kan behållas, vilket är ägnat att underlätta för föräldrarna att vårda barnet vid dess sjukdom. Den behandling av personuppgifter som förslaget medför syftar således endast till att vidmakthålla trygghetssystemet för de personkategorier som berörs av personuppgifterna.

Beträffande möjligheterna att ta del av uppgifter om barnens frånvaro hänvisas till avsnitt 7. Som konstaterats i det föregående är de personuppgifter som behöver bevaras med anledning av förslaget om frånvarointyg av harmlös natur. Förslaget påkallar inte heller att de bevaras under annat än en begränsad tid. Den behandling av de personliga uppgifter som behövs för att kunna iaktta intygsskyldigheten kan enligt regeringens mening mot bakgrund av det anförda inte anses ha några egentliga negativa följder för den personliga integriteten. Den personuppgiftsbehandling som lagförslaget kan förväntas ge upphov till, dvs. automatiserad behandling av uppgifter om frånvaro, har stöd i PuL. Det saknas därför skäl att införa några särskilda bestämmelser till stöd för denna behandling. Vidare saknas det skäl att föreslå en reglering som särskilt tar sikte på att reglera behandlingen av eventuella känsliga personuppgifter. Det kommer alltså att vara tillåtet för huvudmännen att behandla uppgift om frånvaro, men inte – med mindre vårdnadshavarna har gett sitt samtycke till det – uppgift om frånvaroor sak, när frånvaron grundar sig på barnets sjukdom.

Regeringens bedömning: Det behövs inte någon särskild reglering på sekretessområdet för att möjliggöra utlämnande av uppgifter om frånvaro i samband med begäran om tillfällig föräldrapenning.

Promemorians bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: *Sveriges Kommuner och Landsting* och *Kungsbacka* kommun anser att det inte gjorts en tillräcklig analys av sekretessrelaterade frågor som en intygsskyldighet medför, t.ex. om införandet av en intygsskyldighet medför att sekretessen bryts. *Friskolornas Riksförbund* anser att det inte tillräckligt tydligt framgår hur intygsskyldigheten förhåller till sig tystnadsplikten för personalen i de fristående verksamheterna.

Skälen för regeringens bedömning: I sekretesshänseende gäller, såvitt nu är av intresse, i huvudsak följande. Inom skolan gäller sekretess enligt 7 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) för bl.a. elevernas personliga förhållanden.

Bestämmelserna i 7 kap. 9 § sekretesslagen omfattar inte den dagliga pedagogiska verksamheten vilket innebär att sådan verksamhet normalt inte är underkastad sekretess. Uppgifter som elevers studieresultat, närvaro och scheman m.m. är i princip alltid offentliga. Det är först när verksamheten inriktas på andra åtgärder för elever, t.ex. hälsoundersökningar och särskilda stödåtgärder, som uppgifter av hänsyn till elevernas och deras anhörigas integritet kan vara sekretessbelagda. Uppgifter om en elevs personliga förhållanden hos skolpsykolog eller kurator omfattas t.ex. av sekretess med ett s.k. omvänt skaderekvisit, vilket innebär en presumtion för sekretess. Uppgifter i den elevvårdande verksamheten i övrigt omfattas i stället av sekretess med ett rakt skaderekvisit, vilket innebär en presumtion för offentlighet. Under speciella omständigheter kan elevers identitetsuppgifter sekretessbeläggas inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Det kan bli aktuellt t.ex. när det föreligger risk för personföljelse eller andra allvarliga trakasserier. Sekretessen gäller enligt 7 kap. 9 § tredje stycket sekretesslagen för uppgifter om identitet, adress och andra liknande uppgifter om enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller närstående lider men om uppgiften röjs. I förskoleverksamheten, i vilken det ingår bl.a. familjedaghem och förskola, gäller enligt 7 kap. 38 § sekretesslagen sekretess för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men. Bestämmelsen är alltså försedd med ett s.k. omvänt skaderekvisit, vilket som nämnts ovan innebär att det gäller en presumtion för sekretess. Om en uppgift hos en myndighet omfattas av sekretess innebär det att personal vid myndigheten inte får röja uppgiften vare sig muntligen eller på annat sätt. Den omfattas alltså av tystnadsplikt.

I de flesta fall kommer uppgiftslämnandet i samband med begäran om tillfällig föräldrapenning inte att innebära att uppgifter som omfattas av sekretess behöver lämnas ut. Även om sekretess gäller för en uppgift, kan

det i vissa fall ändå finnas möjligheter att lämna ut den. Sekretessbelagda uppgifter får röjas i de fall som anges i sekretesslagen eller i någon annan lag eller författning som sekretesslagen hänvisar till. Enligt 14 kap. 4 § sekretesslagen gäller sekretess till skydd för enskild inte i förhållande till den enskilde själv. Till följd härav har en elevs vårdnadshavare i egenskap av legal ställföreträdare normalt rätt att få del av sekretessbelagd information om eleven. Däremot saknar en förälder som inte är vårdnadshavare ofta rätt att få del av sekretessbelagda uppgifter. När barnet har uppnått en viss mognad och utveckling lämnas sekretessbelagda uppgifter i regel inte till vårdnadshavaren utan elevens samtycke, om det inte behövs för att skolans personal ska kunna bedriva sin egen verksamhet. Någon bestämd åldersgräns finns inte angiven, utan bedömningen måste ske mot bakgrund av varje barns mognad och utveckling. Sekretess till skydd för en underårig kan också gälla i förhållande till vårdnadshavaren, om det kan antas att den underårige lider betydande men om uppgiften röjs.

Enligt 14 kap. 4 § sekretesslagen kan sekretess till skydd för enskilda också efterges av den enskilde. Detta innebär att en förälder, så länge denne i egenskap av legal ställföreträdare för barnet förfogar över sekretessen till skydd för barnet, också kan efterge sekretess till skydd för barnet. När barnet har uppnått en viss mognad och utveckling krävs samtycke från både föräldern och barnet för utlämnande av sekretessbelagda uppgifter till skydd för barnet.

I skollagen (1985:1100) finns bestämmelser om tystnadsplikt. Enligt 2 a kap. 18 § denna lag får den som är eller har varit verksam inom yrkesmässigt bedriven enskild förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg inte obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden. En motsvarande bestämmelse finns i 2 b kap. 11 § samma lag för sådan verksamhet som motsvarar förskoleklassen och som enligt förarbetena (prop. 1997/98:76, s. 85) bedrivs yrkesmässigt av en enskild eller juridisk person. Vidare föreskrivs i 9 kap. 16 a § skollagen att ingen som är eller har varit verksam i en fristående skola som avses i det kapitlet får obehörigen röja vad han eller hon i den elevvårdande verksamheten har fått veta om någons personliga förhållanden.

De uppgifter som är aktuella att ta in i ett intyg, dvs. barnets identitet och uppgift om frånvaro från aktuell verksamhet är normalt inte sekretessbelagda. Även om så skulle vara fallet har barnets vårdnadshavare i de allra flesta fall rätt att ta del av uppgifterna. Detta gäller särskilt när barnet i fråga inte har fyllt tolv år.

Sveriges Kommuner och Landsting samt *Kungsbacka kommun* ifrågasätter om införandet av en intygsskyldighet medför att sekretessen bryts. Intygsskyldigheten gäller i förhållande till barnets förälder. För att sekretess skall brytas i förhållande till enskilda krävs att en sådan bestämmelse har tagits in i sekretesslagen eller annan lag till vilken sekretesslagen hänvisar (1 kap. 2 § sekretesslagen). Införandet av en bestämmelse i lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) om en skyldighet för förskola, familjedaghem, fritidshem och skola att utfärda intyg på begäran av en förälder innebär alltså inte att eventuell sekretess bryts.

Även om de uppgifter som ska tas in i ett intyg normalt inte är sekretessbelagda kan det enligt *Sveriges Kommuner och Landsting* samt *Kungsbacka kommun* likväl finnas enskilda fall där uppgifter om barns

identitet och frånvaro är av känslig natur och därför omfattas av sekretess.

Enligt förslaget är det endast barnets föräldrar (och vissa personer som likställs med dessa när det gäller rätt till tillfällig föräldrapenning) som har rätt att få ett intyg om barnets frånvaro. En person till vilken rätten till tillfällig föräldrapenning har överlåtits med stöd av 4 kap. 11 a § AFL har enligt förslaget inte rätt till något intyg. När det gäller tillfällig föräldrapenning vid överlåtelse är det fortfarande endast barnets föräldrar som har rätt att få ett intyg. Den personkrets som har rätt till ett intyg är således begränsad.

Rätt till intyg har vidare endast den av föräldrarna som för den aktuella tiden har rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 4 kap. 10 § första stycket 1 eller 2 AFL, dvs. den som har behövt avstå från förvärvsarbete för att vårda barnet vid smitta eller sjukdom hos barnet eller dess ordinarie vårdare. Vid överlåtelse av rätten till föräldrapenning enligt 4 kap. 11 a § AFL är det den överlåtande föräldern som har rätt till intyg. Gemensamt för de personer som har rätt att få ett intyg är således att de i det enskilda fallet faktiskt har vårdat barnet eller gett någon annan i uppdrag att göra det.

Normalt sett saknas det anledning att ifrågasätta en förälders rätt att begära intyg. Ifrågasätter emellertid av någon anledning den intygsskyldige en persons rätt till begärt intyg, får den sistnämnde visa att han eller hon är berättigad till intyg, t.ex. genom att visa att han eller hon till Försäkringskassan har lämnat anmälan om tillfällig föräldrapenning enligt 4 kap. 15 § AFL eller begäran om tillfällig föräldrapenning.

För att kunna få ett intyg om frånvaro måste den som begär sådant intyg lämna uppgifter om såväl barnets identitet som under vilken tid frånvaron har förekommit. Den som lämnar korrekta uppgifter i dessa avseenden erhåller således i praktiken inte några nya uppgifter genom intyget. Som redan nämnts gäller sekretess normalt inte för denna typ av uppgifter och sekretess gäller vidare som huvudregel inte i förhållande till barnets vårdnadshavare. Denne har också möjlighet att efterge sekretessen.

När barnet är lite större kan sekretessbelagda uppgifter lämnas ut om både vårdnadshavaren och barnet samtycker till att sekretessbelagda uppgifter till skydd för barnet lämnas ut. Mot denna bakgrund är det mindre sannolikt att sekretess kommer att hindra en intygsskyldig att skriva ett intyg till en förälder som är berättigad till ett sådant. När det föreligger sekretess för uppgifter om ett barn på grund av befarad personförföljelse kan det dock inte uteslutas att någon begär ut uppgifter om barnet utan att personen ifråga är berättigad till ett intyg. För det fall den som ska utfärda ett intyg anser att det gäller sekretess för uppgift i ett begärt intyg bör beslut om detta lämnas till den som har begärt intyget. Avgörande för om tillfällig föräldrapenning därefter kan lämnas blir om föräldern kan styrka barnets frånvaro på annat sätt eller som det finns särskilda skäl att ändå lämna tillfällig föräldrapenning.

Enligt *Friskolornas Riksförbund* anges det inte tillräckligt tydligt hur intygsskyldigheten förhåller sig till den tystnadsplikt som enligt skollagen gäller för personalen i de fristående skolorna.

Som anförts tidigare gäller, enligt 2 a kap. 18 §, 2 b kap. 11 § och 9 kap. 16 a § skollagen, tystnadsplikt för personal inom yrkesmässigt bedriven enskild förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg eller verksamhet

som motsvarar förskoleklassen respektive personal inom en fristående skola. Enligt dessa bestämmelser får personalen inte obehörigen röja vad den har fått veta om enskildas personliga förhållanden.

Den föreslagna bestämmelsen i 20 kap. 9 b § AFL innebär att även en huvudman för dessa verksamheter är skyldig att på begäran av ett barns föräldrar utfärda intyg angående barnets frånvaro. Ett utlämnande av sådana uppgifter genom aktuellt intyg utgör till följd av nämnda bestämmelse om intygsskyldighet inte något obehörigt röjande av uppgifterna.

Detta gäller med avseende på såväl den som utfärdar själva intyget som den som är behjälplig med underlag för intyget. Enligt förarbetena till 9 kap. 16 a § skollagen (prop. 1995/96:200, s. 76) föreligger nämligen inte obehörigt röjande om någon fullgör sin uppgiftsskyldighet enligt lag eller förordning.

Den tystnadsplikt som enligt skollagen gäller för personal i fristående skolor och andra enskilt bedrivna verksamheter utgör därför inte något hinder mot att utfärda ett intyg om ett barns frånvaro. Det saknas därför behov av ytterligare bestämmelser om undantag från tystnadsplikten.

Sådana uppgifter som förekommer i ett frånvarointyg lämnar en förälder redan i dag till Försäkringskassan, när han eller hon begär tillfällig föräldrapenning. Enligt 7 kap. 7 § sekretesslagen gäller sekretess hos Försäkringskassan, för uppgift om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom eller henne närstående lider men om uppgiften röjs. Det finns således redan fungerande rutiner hos Försäkringskassan att hantera sådana uppgifter. Någon ändring i sekretessbestämmelserna är därför heller inte påkallad med anledning av Försäkringskassans hantering av frånvarointyg.

8 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: De nya bestämmelserna ska träda i kraft den 1 juli 2008 och tillämpas på tillfällig föräldrapenning som avser tid efter ikraftträdandet.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Har inte framfört några synpunkter på ikraftträdande eller övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget: De nya bestämmelserna om att bevisbördan för barnets frånvaro och den därtill korresponderande intygsskyldigheten bör gälla endast sådan tillfällig föräldrapenning som avser det fallet att föräldern har behövt avstå från förvärvsarbete för tiden efter ikraftträdandet. Har behovet av att avstå från förvärvsarbete för att vårda ett barn uppstått tidigare och vården pågått under en sammanhängande period som sträcker sig över tidpunkten för ikraftträdandet, gäller de nu föreslagna bestämmelserna således bara ersättning som avser tiden efter ikraftträdandet. De nya bestämmelserna ska således inte tillämpas med retroaktiv verkan.

Flera remissinstanser anser att förslaget innebär ekonomiska konsekvenser för kommunerna som måste beaktas och att kommunerna bör kompenseras för tillkommande arbetsuppgifter. Sveriges Kommuner och Landsting anser, tillsammans med ett antal kommuner, att under förutsättning att ansvaret för att hantera intygen, dvs. skriva ut formulär, fylla i uppgifter och skicka in till Försäkringskassan, helt och hållet kommer att ligga på föräldrarna och att förskolans och skolans uppgift begränsas till att underteckna den färdigskrivna blanketten behövs inga överläggningar enligt finansieringsprincipen.

Försäkringskassan lyfter i sitt remissvar fram att kostnaderna för myndigheten ökar då det tillkommer ett dokument i kommunikation med den försäkrade och vid beslut om tillfällig föräldrapenning. Möjligheterna till handläggning genom automatberedning minskar. I en mindre del ärenden, de där intyg saknas, kommer det att behövas utredningar om intyg faktiskt fordras. Behovet av slumpmässiga kontroller genom telefonsamtal till skolor och förskolor minskar samtidigt.

Regeringens bedömning är att förslaget innebär att nya uppgifter påförs kommunerna medan existerande uppgifter reduceras. Ansvaret för att hantera intygen, dvs. skriva ut formulär, fylla i uppgifter och skicka in till Försäkringskassan vilar på föräldrarna. Förskola, familjedaghem, fritidshem respektive skolans uppgift begränsas till att underteckna den färdigskrivna blanketten. Samtidigt reduceras belastningen på kommunerna då Försäkringskassans slumpvisa kontroller genom telefonsamtal till förskola, familjedaghem, fritidshem respektive skola kommer kunna reduceras. Förslaget bedöms därför vara neutralt vad avser den administrativa belastningen på kommunerna.

Förslaget medför ökade kostnader för Försäkringskassan. De ökade kostnaderna består i att Försäkringskassan kommer att hantera ett extra dokument vid beslut om tillfällig föräldrapenning samt för IT-investeringar. Genomförandet av regeringens förslag förutsätter också att Försäkringskassan ansvarar för och ger en tydlig information till förskola, familjedaghem, fritidshem respektive skola och föräldrar. Regeringen anser dessutom att det kan komma att behövas slumpmässiga kontroller mot arbetsgivare. Regeringen kommer i tilläggsbudget för 2008 föreslå att anslaget för Försäkringskassan ökar med 15 miljoner kronor.

Regeringen kommer att följa utvecklingen av de föreslagna åtgärderna.

10.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

4 kap.**2 §**

I *andra stycket* införs hänvisningar till det nya *andra stycket* i 13 § och till 20 kap. 9 §, vilka innehåller bestämmelser om intyg om barns frånvaro. Detta innebär att vid tillämpning av dessa bestämmelser ska med föräldrar likställas de personer som anges i förevarande stycke dvs. den som är sambo med en förälder och den som har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att vid tillämpning av bestämmelsen i det nya *andra stycket* i 13 § ska den som har fått rätt till tillfällig föräldrapenning med anledning av överlåtelse enligt 11 a § inte likställas med förälder.

13 §

I paragrafen införs ett nytt *andra stycke* som innehåller en bestämmelse om förälders bevisskyldighet. Denna innebär att för rätt till tillfällig föräldrapenning i fall som avses i 4 kap. 10 § första stycket 1 eller 2, ska en förälder, vars barn normalt vistas i en förskola, ett familjedaghem, ett fritidshem eller en skola, styrka att barnet har varit frånvarande från denna verksamhet. Motsvarande bevisskyldighet gäller när föräldern med stöd av 4 kap. 11 a § har överlåtit rätten till tillfällig föräldrapenning till en annan försäkrad.

Vid tillämpning av bestämmelserna i detta stycke ska enligt 4 kap. 2 § första stycket med förälder likställas dels rättslig vårdnadshavare som utan att vara förälder har vård om barnet, dels den som med socialnämndens medgivande har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i syfte att adoptera det och dels den med vilken en förälder är eller har varit gift eller har eller har haft barn, om de varaktigt bor tillsammans. Dessutom ska enligt 4 kap. 2 § *andra stycket* med förälder likställas dels sambo till förälder, dels den som har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem. Det innebär att dessa personkategorier i förekommande fall ska styrka barnets frånvaro för rätt till tillfällig föräldrapenning.

Som följer av 4 kap. 2 § *tredje stycket* första meningen likställs med förälder vid tillämpning av denna bestämmelse emellertid inte den till vilken rätten till föräldrapenning har överlåtit. Det medför att för rätt till tillfällig föräldrapenning vid överlåtelse av denna rätt ska barnets frånvaro styrkas av den förälder som har överlåtit rätten till tillfällig föräldrapenning.

Med uttrycket där barnet normalt vistas menas att barnets vistelse i verksamheten måste vara av någon kontinuitet utan att tiderna för närvaron nödvändigtvis är regelbundna. Det kravet är normalt uppfyllt om barnet t.ex. anses "tillhöra" verksamheten och vistas där med någon grad av kontinuitet eller har uppnått åldern för skolplikt och går i skolan.

Bevisskyldigheten för ett barns frånvaro omfattar emellertid inte alla former av tillfällig föräldrapenning. Denna skyldighet omfattar nämligen endast föräldrar med ett barn som inte har fyllt tolv år men som normalt vistas i någon av de angivna verksamheterna. Vidare avser bevisskyldigheten de fall i vilka tillfällig föräldrapenning tas ut för att vårda barnet vid sjukdom eller smitta hos barnet eller dess ordinarie vårdare (4 kap. 10 § första stycket 1 eller 2). Skälen för avgränsningen av vilka slag av tillfällig föräldrapenning som omfattas behandlas i avsnitt 5.

Bevisskyldigheten avser endast frånvaro från sådan verksamhet i vilken barnet normalt vistas utom vid helger, ferier eller sjukdom.

De grundläggande förutsättningarna för att få tillfällig föräldrapenning är att en förälder behöver avstå från förvärvsarbete för att vårda barn, dvs. att föräldern under den aktuella tidsperioden dels avstår från arbete, dels vårdar barnet. Genom att barnets frånvaro styrks för tid för vilken tillfällig föräldrapenning begärs, kan det sägas föreligga en presumtion för att de bägge förutsättningarna är uppfyllda. Skulle i ett enskilt ärende där barnets frånvaro har styrkts tveksamhet ändå kvarstå om förutsättningarna för att bevilja ersättningen är för handen, har Försäkringskassan möjlighet att med stöd av 20 kap. 9 § avkräva förälderns arbetsgivare uppgift om föräldern avstått från förvärvsarbete den aktuella tiden. Visar det sig vid en sådan kontroll att föräldern har förvärvsarbetat är presumtionen bruten. Det är en grundläggande princip inom förvaltningsrätten att en person som begär ett bidrag eller en förmån också ska visa att han eller hon uppfyller de villkor som ställs för att bevilja bidraget eller förmånen. Den nya bestämmelsen innebär att det införs en uttrycklig bevisbördsregel som tar sikte på barnets frånvaro från en verksamhet där det normalt vistas och följaktligen normalt vistas under den tid för vilken det begärs tillfällig föräldrapenning.

Bevisskyldigheten kan uppfyllas genom att förskolan, familjedaghemmet, fritidshemmet eller skolan där barnet normalt vistas intygar vilka dagar barnet har varit frånvarande. För att säkerställa att en förälder ska kunna få ett intyg utfärdat införs samtidigt en korresponderande intygsskyldighet för huvudmännen för nämnda verksamheter. En bestämmelse om detta införs i en ny paragraf, 20 kap. 9 b §. Denna bevisskyldighet gäller naturligtvis endast för den tid under vilken barnet skulle ha vistats inom den aktuella verksamheten. Någon frånvaro behöver således inte styrkas för ferier eller helgdagar.

Ett barns frånvaro kan även styrkas på annat sätt än genom intyg från den verksamhet där barnet normalt vistas. Om det t.ex. finns uppgifter från sjukvården om att barnet har varit där, kan detta vara tillräckligt för att visa att barnet varit frånvarande från den verksamhet där det normalt vistas.

Bevisskyldigheten kan frångås, om det finns särskilda skäl för att den tillfälliga föräldrapenningen ändå ska betalas ut. Det kan då röra sig om speciella situationer där föräldern utan egen förskyllan försatts i en situation där det är svårt eller omöjligt att uppnå tillräcklig bevisning om barnets frånvaro.

En sådan undantagssituation kan uppstå på grund av förhållanden som är hänförliga till verksamheten där barnet vistas, t.ex. om verksamheten av någon anledning inte kan uttala sig om att barnet har varit frånvarande. Men också förhållanden som är hänförliga till en förälder

bör i speciella situationer kunna utgöra särskilda skäl som kan föranleda undantag. En sådan undantagssituation kan uppstå om föräldrarna turas om att vårda barnet under en och samma vårdperiod. Det är då tillräckligt om den ena föräldern lämnar intyg om barnets frånvaro. Försäkringskassan har i en sådan situation tillgång till frånvarouppgiften utan att behöva göra någon egen efterforskning. Vidare bör undantag kunna medges om föräldern på grund av allvarlig sjukdom eller något annat extraordinärt förhållande helt satts ur stånd att begära intyg för barnets frånvaro inom den tid som huvudmannen för barnets verksamhet enligt den nya bestämmelsen i 20 kap. 9 b § är intygsskyldig.

Särskilda skäl för att inte kräva bevisning om barnets frånvaro kan också föreligga om Försäkringskassan ändå har tillförlitliga uppgifter, från t.ex. sjukvården, om att barnet är sjukt.

Om ett barn under en dag skulle ha vistats i två olika verksamheter, bör det vara tillräckligt om intyg lämnas från endast den ena verksamheten.

Saknas intyg eller annan bevisning om barnets frånvaro ankommer det på föräldern att i sin begäran om tillfällig föräldrapenning ange skälen för detta.

Det hittillsvarande tredje stycket överförs utan ändring till ett nytt *fjärde stycke*.

20 kap.

9 b §

I denna paragraf, som är ny, föreskrivs att huvudmannen för förskola, familjedaghem, fritidshem eller skola där ett barn som inte har fyllt tolv år normalt vistas, på begäran av föräldern ska intyga om barnet har varit frånvarande under viss tid. I ett intyg ska det anges under vilka dagar det har förekommit frånvaro. Det är tillräckligt med att det under en dag har förekommit frånvaro under en mycket begränsad tid för att den dagen i intyget ska redovisas som en dag med frånvaro. Med frånvaro från verksamhet med mer fast schemaläggning avses all frånvaro som avviker från schemaläggningen. I frivilliga verksamheter med icke schemalagd vistelse eller med varierande schema dag för dag föreligger frånvaro om ett barn inte är närvarande under dag varunder verksamheten är öppen. Frånvaro under del av dag från sistnämnda slag av verksamhet föreligger om tiden för barnets närvaro avviker från den normala vistelsetiden där eller från vad som har planerats för barnet.

Den som begär intyg enligt denna bestämmelse måste ange för vilka dagar intyg begärs.

Bestämmelsen innebär inte att uppgift ska lämnas om barnets hälsa eller orsaken till frånvaron.

Vidare följer av föreskriften i paragrafens andra mening att verksamheten, där barnet normalt vistas, i praktiken måste bevara frånvarouppgifterna om den ska kunna iaktta en intygsskyldighet som löper ut efter utgången av månaden efter det att frånvaron upphörde. Utfärdandet av intyg efter denna period är frivilligt.

Huvudman för de verksamheter som omfattas av intygsskyldigheten kan vara en kommun, en enskild fysisk eller juridisk person eller staten. Det ankommer på dessa att till personalen delegera skyldigheten att utfärda intyg enligt denna bestämmelse. Om kommunen sluter avtal med någon annan om att utföra kommunens uppgifter inom förskoleverksam-

heten eller skolbarnsomsorgen enligt 2 a kap. 5 § andra stycket skollagen (1985:1100) eller med enskild förskola/fritidshem som avses i 2 a kap. 13 § eller beträffande förskoleklassen enligt 2 b kap. 2 § tredje stycket skollagen bör sådant avtal träffas under förutsättning att entreprenören ser till att skyldigheten att lämna intyg fullgörs.

Med skola avses här de skolformer som anges i 1 kap.1 § andra stycket skollagen samt motsvarande fristående skolor och enskilt bedrivna verksamheter. Med förskola, familjedaghem och fritidshem avses de former för bedrivande av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg som anges i 2 a kap. 2 § skollagen oavsett om verksamheten anordnas av det allmänna eller av enskilda. Av föreskriften i denna nya paragrafs andra mening om att intygsskyldigheten kvarstår till och med månaden efter det att frånvaron upphörde följer som nämnts, att verksamheter som har intygsskyldighet i praktiken måste bevara frånvarouppgifterna för att kunna uppfylla denna skyldighet.

Utöver den tid under vilken en verksamhet är intygsskyldig, dvs. skyldig att utfärda intyg, förekommer i bestämmelsen dessutom ett krav på att så länge denna intygsskyldighet gäller ska intyg utfärdas snarast möjligt efter det att ett intyg begärs av en förälder.

10.2 Förslaget till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

1 kap.

1 §

Paragrafens *tredje stycke* har kompletterats med en hänvisning till den nya upplysningsbestämmelsen i 1 kap. 2 b §.

2 b §

Paragrafen är ny och upplyser om att det för huvudmannen för förskola, familjedaghem, fritidshem eller skola eller motsvarande fristående skola i vissa fall finns skyldighet att utfärda intyg om barns frånvaro enligt bestämmelsen i 20 kap. 9 b § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

1 Lagtext

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Häriigenom föreskrivs i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring¹

dels att 4 kap. 13 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 20 kap. 9 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

13 §²

För att styrka det särskilda vård- eller tillsynsbehov som avses i 11 § första stycket ska läkarutlåtande inges. I fall som avses i 10 b § ska barnets sjukdomstillstånd styrkas med ett läkarutlåtande, om det inte hos Försäkringskassan redan finns tillräcklig utredning för att bedöma rätten till ersättning.

Försäkringskassan får när det finns skäl till det kräva att särskilt utlåtande inges för att styrka barnets eller den ordinarie vårdarens sjukdom, smitta eller funktionshinder som avses i 10 eller 10 a § eller en förälders sjukdom eller smitta enligt 11 a § andra stycket.

För att tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket 1–3 ska utges till en förälder eller annan försäkrad som avses i 11 a § krävs att en förälder med intyg enligt 20 kap. 9 b § eller på annat sätt styrker att barnet har varit frånvarande från den förskola, det familjedaghem, det fritidshem eller den skola där barnet normalt vistas. Detta gäller dock inte för tid under vilken barnet skulle ha varit frånvarande på grund av ferier eller om det finns särskilda skäl för att den tillfälliga föräldrapenningen ändå ska betalas ut.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 2004:1250.

Försäkringskassan får även kräva att en förälder styrker sin rätt till tillfällig föräldrapenning i fall som avses i 10 § andra stycket andra meningen eller 11 § tredje stycket andra meningen genom särskilt intyg av arbetsgivare eller annan som kan ge upplysning om arbetsförhållandena. Därjämte får krävas att en förälder styrker sin rätt till föräldrapenningförmån i samband med föräldrautbildning eller deltagande i en behandling av ett sjukt eller funktionshindrat barn genom intyg av den som anordnat utbildningen eller ordinerat behandlingen

Försäkringskassan får även kräva att en förälder styrker sin rätt till tillfällig föräldrapenning i fall som avses i 10 § andra stycket andra meningen eller 11 § tredje stycket andra meningen genom särskilt intyg av arbetsgivare eller annan som kan ge upplysning om arbetsförhållandena. Därjämte får krävas att en förälder styrker sin rätt till föräldrapenningförmån i samband med föräldrautbildning eller deltagande i en behandling av ett sjukt eller funktionshindrat barn genom intyg av den som anordnat utbildningen eller ordinerat behandlingen.

20 kap.

9 b §

Huvudmannen för den förskola, det familjedaghem, det fritidshem eller den skola där ett barn som inte har fyllt tolv år normalt vistas, ska på begäran av barnets förälder utfärda intyg om att barnet har varit frånvarande. Intygsskyldigheten, som kvarstår till och med månaden efter det att frånvaron upphörde, ska fullgöras snarast möjligt från det att intyget begärdes.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008 och tillämpas på tillfällig föräldrapenning som avser tid efter ikraftträdandet.

1.2 Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Prop. 2007/08:94
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (1985:1100)¹
dels att 1 kap. 1 § ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 1 kap. 2 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §²

För barn och ungdomar anordnar det allmänna utbildning i form av förskoleklass, grundskola och gymnasieskola samt vissa motsvarande skolformer, nämligen särskola, specialskola och sameskola.

Förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan bildar det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Dessutom finns särskilda utbildningsformer som anordnas av det allmänna för dem som till följd av sjukdom eller av annat skäl inte kan delta i skolarbetet inom det offentliga skolväsendet.

Det allmänna anordnar också pedagogisk verksamhet i form av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. För dessa verksamheter gäller i denna lag endast bestämmelserna i 1 kap. 2 a §, 2 a kap. samt 15 kap. 5 och 11 §§.

Det allmänna anordnar också pedagogisk verksamhet i form av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. För dessa verksamheter gäller i denna lag endast bestämmelserna i 1 kap. 2 a och 2 b §§, 2 a kap. samt 15 kap. 5 och 11 §§.

2 b §

Bestämmelser om skyldighet för huvudmannen för förskola, familjedaghem, fritidshem eller skola att i vissa fall utfärda intyg om barns frånvaro finns i 20 kap. 9 b § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Lagen omtryckt 1997:1212.

² Senaste lydelse 2005:21.

Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över departementspromemorian Åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning (Ds 2007:41)

Prop. 2007/08:94
Bilaga 2

Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Blekinge län, Riksdagens ombudsmän, Försäkringskassan, Statskontoret, Sveriges Kommuner och Landsting, Datainspektionen, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU), Delegationen för åtgärder mot felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen, Skolverket, Stockholms kommun, Lysekils kommun, Kungsbacka kommun, Lunds kommun, Trollhättans kommun, Håbo kommun, Mörbylångas kommun, Vilhelminas kommun, Älvsbyns kommun, Gnosjö kommun, Sölvesborgs kommun, Sala kommun, Örebro kommun, Mullsjö kommun, Vingåkers kommun, Botkyrka kommun, Lidingö kommun, Landskrona kommun, Sollentuna kommun, Eskilstuna kommun, Kramfors kommun, Vimmerby kommun, Lerums kommun, Marks kommun, Danderyds kommun, Arvika kommun, Lindesbergs kommun, Åtvidabergs kommun, Filipstads kommun, Sameskolstyrelsen, Specialskolmyndigheten, Friskolornas riksförbund, Lärarförbundet.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring¹
dels att 4 kap. 2 och 13 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 20 kap. 9 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. 2 §²

Vid tillämpning av bestämmelserna i detta kapitel likställs med förälder

- a) rättslig vårdnadshavare som inte är förälder och som har vård om barnet,
- b) den som med socialnämndens medgivande har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i syfte att adoptera det,
- c) den med vilken en förälder är eller har varit gift eller har eller har haft barn, om de varaktigt bor tillsammans.

Vid tillämpning av 10, 10 a, 10 b och 11 §§ likställs med förälder även

- a) den som en förälder bor tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden,
- b) den som har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem.

Vid tillämpning av 12–18 §§ likställs med förälder även den som har fått rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 11 a §. Detsamma gäller vid tillämpningen av 12 § och 14–18 §§ den som har fått rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 10 § femte stycket.

Vid tillämpning av 10, 10 a, 10 b och 11 §§, 13 § tredje stycket samt 20 kap. 9 b § likställs med förälder även

- a) den som en förälder bor tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden,
- b) den som har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem.

Vid tillämpning av 12 §, 13 § första, andra och fjärde styckena samt 14–18 §§ likställs med förälder även den som har fått rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 11 a §. Detsamma gäller vid tillämpningen av 12 § och 14–18 §§ den som har fått rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 10 § femte stycket.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 2004:1250.

13 §³

För att styrka det särskilda vård- eller tillsynsbehov som avses i 11 § första stycket *skall* läkarutlåtande inges. I fall som avses i 10 b § *skall* barnets sjukdomstillstånd styrkas med ett läkarutlåtande, om det inte hos Försäkringskassan redan finns tillräcklig utredning för att bedöma rätten till ersättning.

Försäkringskassan får när det finns skäl till det kräva att särskilt utlåtande inges för att styrka barnets eller den ordinarie vårdarens sjukdom, smitta eller funktionshinder som avses i 10 eller 10 a § eller en förälders sjukdom eller smitta enligt 11 a § andra stycket.

För att styrka det särskilda vård- eller tillsynsbehov som avses i 11 § första stycket *ska* läkarutlåtande inges. I fall som avses i 10 b § *ska* barnets sjukdomstillstånd styrkas med ett läkarutlåtande, om det inte hos Försäkringskassan redan finns tillräcklig utredning för att bedöma rätten till ersättning.

För att tillfällig föräldrapenning enligt 10 § första stycket 1 eller 2 ska betalas ut till en förälder eller annan försäkrad som avses i 11 a § ska föräldern med intyg enligt 20 kap. 9 b § eller på annat sätt styrka att barnet har varit frånvarande från den förskola, det familjedaghem, det fritidshem eller den skola där barnet normalt vistas. Detta gäller dock inte för tid när barnet skulle ha varit frånvarande på grund av ferier eller om det finns särskilda skäl för att den tillfälliga föräldrapenningen ändå ska betalas ut.

Försäkringskassan får även kräva att en förälder styrker sin rätt till tillfällig föräldrapenning i fall som avses i 10 § andra stycket andra meningen eller 11 § tredje stycket andra meningen genom särskilt intyg av arbetsgivare eller annan som kan ge upplysning om arbetsförhållandena. Därjämte får krävas att en förälder styrker sin rätt till föräldrapenförmån i samband med föräldrautbildning eller deltagande i en behandling av ett sjukt eller funktionshindrat barn genom intyg av den som anordnat utbildningen eller ordinerat behandlingen.

20 kap.

9 b §

Huvudmannen för den förskola, det familjedaghem, det fritidshem eller den skola där ett barn som inte har fyllt tolv år normalt vistas, ska på begäran av barnets förälder utfärda sådant intyg som avses

³ Senaste lydelse 2004:1250.

*i 4 kap. 13 § tredje stycket. Intygs-
skyldigheten, som kvarstår till och
med månaden efter det att frånva-
ron upphörde, ska fullgöras sna-
rast möjligt från det att intyget
begärdes.*

Prop. 2007/08:94
Bilaga 3

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008 och tillämpas på tillfällig för-
äldrapenning som avser tid efter ikraftträdandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Prop. 2007/08:94
Bilaga 3

Häri genom föreskrivs i fråga om skollagen (1985:1100)¹
dels att 1 kap. 1 § ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 1 kap. 2 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §²

För barn och ungdomar anordnar det allmänna utbildning i form av förskoleklass, grundskola och gymnasieskola samt vissa motsvarande skolformer, nämligen särskola, specialskola och sameskola.

Förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan bildar *det offentliga skolväsendet för barn och ungdom*. Dessutom finns särskilda utbildningsformer som anordnas av det allmänna för dem som till följd av sjukdom eller av annat skäl inte kan delta i skolarbetet inom det offentliga skolväsendet.

Det allmänna anordnar också pedagogisk verksamhet i form av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. För dessa verksamheter gäller i denna lag endast bestämmelserna i 1 kap. 2 a §, 2 a kap. samt 15 kap. 5 och 11 §§.

Det allmänna anordnar också pedagogisk verksamhet i form av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. För dessa verksamheter gäller i denna lag endast bestämmelserna i 1 kap. 2 a och 2 b §§, 2 a kap. samt 15 kap. 5 och 11 §§.

2 b §

Bestämmelser om skyldighet för huvudmannen för förskola, familjedaghem, fritidshem eller skola att i vissa fall utfärda intyg om barns frånvaro finns i 20 kap. 9 b § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

¹ Lagen omtryckt 1997:1212.

² Senaste lydelse 2005:21.

Lagrådets yttrande

Prop. 2007/08:94
Bilaga 4

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2008-02-21

Närvarande: F.d. justitierådet Bo Svensson, regeringsrådet Nils Dexe och f.d. justitieombudsmannen Nils-Olof Berggren.

Åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning

Enligt en lagrådsremiss den 14 februari 2008 (Socialdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i skollagen (1985:1100).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Stefan Härmä.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2008

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, statsråden Olofsson, Odell, Bildt, Ask, Husmark Pehrsson, Leijonborg, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Hägglund, Björklund, Littorin, Borg, Sabuni, Billström, Adelsohn Liljeroth, Tolgfors

Föredragande: Göran Hägglund

Regeringen beslutar proposition 2007/08:94 Åtgärder mot missbruk av tillfällig föräldrapenning